

Ειδικό Τεύχος

Η προσέγγιση Orff στην ειδική μουσική παιδαγωγική και στη μουσικοθεραπεία:
Πράξη, θεωρία και έρευνα

Μεταφρασμένες Περιλήψεις Άρθρων

Translated Abstracts of Articles

Η Μουσικοθεραπεία Orff: Ιστορία, Αρχές και Περαιτέρω Εξέλιξη

Melanie Voigt

Περίληψη: Η μουσικοθεραπεία Orff, μια αναπτυξιακή προσέγγιση της μουσικοθεραπείας, αναπτύχθηκε από την Gertrud Orff στο πλαίσιο της κοινωνικής παιδιατρικής στο Μόναχο της Γερμανίας. Εδώ παρουσιάζεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή της μουσικοθεραπείας Orff. Περιγράφεται η ιστορία του κλινικού πλαισίου μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε η προσέγγιση, καθώς και το επαγγελματικό υπόβαθρο της Gertrud Orff. Επίσης, συζητείται τόσο ο ρόλος του Orff-Schulwerk στη μουσικοθεραπεία Orff όσο και η ανάπτυξη των σχετικών θεωρητικών αρχών. Στο άρθρο αυτό, η ανάπτυξη της μουσικοθεραπείας Orff πλαισιώνεται από τις τρέχουσες αρχές και από την πρακτική της εφαρμογή, όπως αυτή παρουσιάζεται μέσα από μια μελέτη περίπτωσης. Με βάση τη μελέτη περίπτωσης, η θεωρία συσχετίζεται με την πράξη. Τέλος, λαμβάνονται υπόψη οι αλλαγές που επηρεάζουν τη μουσικοθεραπεία Orff σήμερα, την κατάρτιση και την έρευνα.

Λέξεις κλειδιά: μουσικοθεραπεία Orff· αναπτυξιακές αναπηρίες· Gertrud Orff· αναπτυξιακή μουσικοθεραπεία

Melanie Voigt, PhD, Πανεπιστήμιο του Τέξας: Bachelor, Master και Διδακτορικό στη μουσική εκπαίδευση. Η Melanie έχει διδακτική εμπειρία σε δημόσια σχολεία των ΗΠΑ και εκπαιδεύτηκε στη μουσικοθεραπεία από την Gertrud Orff. Από το 1984 είναι επικεφαλής του τμήματος μουσικοθεραπείας στο Kinderzentrum München και του ιδιωτικού εκπαιδευτικού προγράμματος στη μουσικοθεραπεία Orff. Η Melanie εργάζεται στο Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών Würzburg-Schweinfurt όπου είναι λέκτορας για τη μουσικοθεραπεία Orff στο Πτυχίο Κοινωνικής Εργασίας με έμφαση στη μουσικοθεραπεία, καθώς και λέκτορας και συντονίστρια του μεταπτυχιακού προγράμματος. Η Melanie είναι μέλος της Ständige Ausbildungsleiterkonferenz Musiktherapie (SAMT) και αντιπρόσωπος της Ομοσπονδιακής Ένωσης Μουσικοθεραπείας στην Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Μουσικοθεραπείας. Έχει δημοσιεύσει το έργο της στα αγγλικά και τα γερμανικά, και το έχει παρουσιάσει σε διάφορα διεθνή συνέδρια.

Email: Melanie.Voigt@kbo.de

Η Σημασία του Orff-Schulwerk στη Μουσική Κοινωνικο-Ενταξιακή Παιδαγωγική και στη Μουσικοθεραπεία

Karin Schumacher

Ελληνική μετάφραση: Ασπασία Φραγκούλη

Για την ελληνική περίληψη, βλέπε τη σελίδα 106.

The Importance of Orff-Schulwerk for Musical Social-Integrative Pedagogy and Music Therapy

Karin Schumacher

English translation: Gloria Litwin

For the English translation, see page 113.

Παιδαγωγική Στοιχειακής Μουσικής και Χορού (EMDP): Καλλιτεχνικές και Παιδαγωγικές Ευκαιρίες για Άτομα Προχωρημένης Ηλικίας

Christine Schönherr

Περίληψη: Η ηλικία και η γήρανση είναι ζητήματα μεγάλης σημασίας στην εποχή μας, που μας κάνουν να αναρωτιόμαστε με ποιον τρόπο η παρατεταμένη διάρκεια ζωής μπορεί να βιωθεί με έναν πιο αυτοπροσδιοριζόμενο, ουσιαστικό και ικανοποιητικό τρόπο. Στο άρθρο αυτό, η προσέγγιση της συγγραφέα παρουσιάζεται μέσα από την εργασία της με άτομα προχωρημένης ηλικίας και συμπληρώνεται μέσα από τις προσωπικές της σκέψεις σχετικά με το θέμα αυτό. Οι διάφοροι στόχοι περιλαμβάνουν τόσο μη-μουσικούς όσο και μουσικά προσανατολισμένους στόχους, οι οποίοι μπορούν να υποκινήσουν πολύτιμες και ικανοποιητικές μουσικές εμπειρίες υψηλής ποιότητας. Οι θεμελιώδεις αρχές κινούνται γύρω από: τη σημασία του να παίζει κανείς μουσική – να έχει, δηλαδή ενεργό ρόλο στη μουσική διαδικασία –, την έννοια της αλληλεπίδρασης της μουσικής, του λόγου και της κίνησης/χορού, και τις έννοιες του αυτοσχεδιασμού και της φόρμας.

Στο άρθρο περιγράφονται τα σημαντικά μέρη και οι στόχοι των συνεδριών: η τελετουργία του χαιρετισμού είναι σημαντική και οι ασκήσεις προθέρμανσης μπορούν να γίνουν με τη χρήση της κίνησης και με τη μετατροπή του σώματος σε κρουστό όργανο (body percussion). Το τραγούδι, τόσο γνωστών όσο και άγνωστων κομματιών, καθώς και το παίξιμο οργάνων Orff είναι σημαντικές δραστηριότητες. Η κίνηση είναι επίσης σημαντικό μέρος των συνεδριών όπου χρησιμοποιούνται διαφορετικά αντικείμενα, όπως γάντια, ράβδοι ή φτερά παγωνιού.

Η προσέγγιση Orff έχει το θαυμάσιο πλεονέκτημα να είναι πολύπλευρη. Δίνοντας έμφαση στον αυτοσχεδιασμό και στην ατομική δημιουργικότητα που επιτρέπει τη δημιουργία μουσικής ανάλογα με τις ικανότητές του καθενός – κάτι πολύ σημαντικό για τους ηλικιωμένους –, προσφέρει πολλά διαφορετικά ερεθίσματα για να αισθανθεί κανείς τη μουσική, να τη ζήσει και να την εκφράσει μέσω της κίνησης.

Λέξεις κλειδιά: στοιχειακή μουσική· δυνατότητες· κοινωνικο-επικοινωνιακή ικανότητα· καλλιτεχνικές ευκαιρίες

Η **Christine Schönherr** σπούδασε μουσική στα σχολεία, φλογέρα και ρυθμική στο Hochschule für Musik und Theater στο Hamburg της Γερμανίας, καθώς και εκπαίδευση στο University of Hamburg. Σπούδασε εκπαίδευση στοιχειακής μουσικής και κίνησης (elemental music and movement education) στο Carl Orff Institute, Mozarteum University, Salzburg. Δίδαξε διάφορα αντικείμενα στο Carl Orff Institute για πολλά χρόνια. Εξακολουθεί να προσφέρει πολλά προγράμματα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, καθώς και να δημοσιεύει άρθρα. Το 2013 δημοσίευσε το DVD “*I Have Become Young Again’. Music Language, Movement: Artistic and Pedagogical Opportunities for People in Advanced Age*”. Είναι πιστοποιημένη εκπαιδεύτρια για το AAP (Atemrhythmisch Angepasste Phonation according to Coblenzer/ Muhar) και εκπαιδεύτρια γιόγκα (BDY / EYU).

Email: chr.schoenherr@hotmail.com

Orff-Schulwerk στην Ειδική Αγωγή: Μια Μελέτη Περίπτωσης

Μαρία Φιλιάνου & Ανδριανή Σταματοπούλου

Περίληψη: Κατά το σχολικό έτος 2012-2013, σε ένα σχολείο για μαθητές με ειδικές ανάγκες στην Αθήνα, μια δασκάλα και μια μουσικοπαιδαγωγός σχεδίασαν ένα διαθεματικό πρόγραμμα βασισμένο στην προσέγγιση Orff. Στόχος αυτού του άρθρου είναι να αναδειχθεί η χρησιμότητα και η επιτυχία της μουσικοκινητικής παιδαγωγικής προσέγγισης Orff κατά την εφαρμογή του προγράμματος σε ομάδα μαθητών με ειδικές ανάγκες σε ένα δημόσιο σχολείο ειδικής αγωγής.

Οι εκπαιδευτικοί επέλεξαν αυτήν την ομάδα επειδή ανταποκρινόταν στις συγκεκριμένες προκλήσεις που ενδιέφεραν την έρευνα. Η πρώτη πρόκληση είχε να κάνει με το γεγονός ότι η ομάδα ήταν ανομοιογενής, καθώς περιελάμβανε μαθητές με νοητική υστέρηση, με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή (αυτισμό) και με σπάνια σύνδρομα. Η δεύτερη πρόκληση ήταν ότι το πρόγραμμα επικεντρωνόταν σε ένα μόνο θεματικό άξονα, που αφορούσε τη γνωριμία των μαθητών με το σώμα τους και τον τρόπο να σχετιστούν με αυτό μέσω του χώρου και του χρόνου. Τέλος, πρόκληση ήταν η χρήση της μουσικής και της κίνησης ως κύριων μέσων για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος. Οι στόχοι αυτοί ήταν τόσο μουσικοί όσο και μη μουσικοί. Τα αποτελέσματα της παρέμβασης κρίθηκαν θετικά και από τις δυο εκπαιδευτικούς. Οι μαθητές εργάστηκαν σε ομάδα και, κατά τη διάρκεια του προγράμματος, άρχισαν να συνεργάζονται ολοένα και περισσότερο, σημειώνοντας πρόοδο τόσο σε γνωστικό όσο και σε ψυχοκινητικό και κοινωνικό επίπεδο. Στο τέλος του σχολικού έτους η πρόοδος τους επιβεβαιώθηκε με τη συμμετοχή τους στη γιορτή της λήξης με ένα μουσικοκινητικό δράμα, το οποίο αποτέλεσε το επισφράγισμα της προσπάθειας τους.

Λέξεις κλειδιά: προσέγγιση Orff· μουσική· κίνηση· αυτισμός· νοητική υστέρηση· σώμα

Η **Μαρία Φιλιάνου** είναι μουσικός στο ειδικό δημοτικό σχολείο Καισαριανής «Ρόζα Ιμβριώτη» σε μαθητές με νοητική υστέρηση και διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές. Πτυχιούχος κιθάρας και απόφοιτος του διετούς επαγγελματικού κύκλου σπουδών Μουσικοκινητικής Αγωγής Carl Orff στην Αθήνα. Πτυχιούχος του Τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών με κατεύθυνση παιδαγωγική και μεταπτυχιακές σπουδές στην ειδική αγωγή στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Αθηνών. Έχει διδάξει μουσική σε κωφά / βαρήκοα παιδιά επί σειράς ετών, αλλά και σε παιδιά τυπικής ανάπτυξης προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Διδάσκει στο τριετές πρόγραμμα επαγγελματικών σπουδών Μουσικοκινητικής Αγωγής C.Orff στην Αθήνα και είναι αντιπρόεδρος του Ελληνικού Συλλόγου Μουσικοκινητικής Αγωγής C. Orff (ΕΣΜΑ).

Email: mariafilianou@otenet.gr

Η **Ανδριανή Σταματοπούλου** σπούδασε παιδαγωγικά στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στη συνέχεια πήρε πτυχίο από το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Ειδικής Αγωγής» του ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στην επαγγελματική της πορεία, για δεκαπέντε χρόνια εργάστηκε σε σχολεία τυπικής και ειδικής αγωγής στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Ειδικότερα στην ειδική αγωγή, έχει εργαστεί με παιδιά με τύφλωση, με εγκεφαλική παράλυση, με νοητική υστέρηση και με αυτισμό.

Email: andistam@yahoo.gr

Η Αλληλεπίδραση Δημιουργεί Μάθηση: Η Συμμετοχή Μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες μέσω του Orff-Schulwerk

Markku Kaikkonen & Sanna Kivijärvi

Περίληψη: Θεωρούμε ότι το ατομικό και το συλλογικό είναι άρρηκτα συνδεδεμένα. Η αλληλεπίδραση οδηγεί στη μάθηση και ως εκ τούτου οι θεωρίες αλληλεπίδρασης έχουν ιδιαίτερη σημασία. Για έναν εκπαιδευτικό μουσικής, η κατάκτηση της επίγνωσης μπορεί να ενισχύσει και τις πρακτικές που εφαρμόζει.

Η ανακάλυψη της πιο παραγωγικής στρατηγικής αλληλεπίδρασης και η κατανόηση των συνεπειών που έχουν οι δράσεις στο πλαίσιο μιας πραγματικής μαθησιακής διαδικασίας, μπορούν να ενδυναμώσουν τόσο την αλληλεπίδραση όσο και τη μάθηση. Ωστόσο, η αλληλεπίδραση είναι δυναμική και πολυσύνθετη διαδικασία. Συνεπώς οι επαγγελματίες που εργάζονται με μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ) μπορεί να μην είναι ικανοποιημένοι με το εννοιολογικό πλαίσιο που αναφέρεται στις διαδικασίες αλληλεπίδρασης.

Στο παρόν άρθρο υποστηρίζουμε ότι μέσα από την ενδελεχή παρατήρηση είναι δυνατόν να αναπτυχθεί μια εννοιολογική προσέγγιση που να ανταποκρίνεται στις διαφοροποιημένες προκλήσεις της παιδαγωγικής αλληλεπίδρασης. Προτείνουμε επίσης ότι η παιδαγωγική αλληλεπίδραση με τους μαθητές με ΕΕΑ μπορεί να στηρίζεται στις ιδέες του Orff-Schulwerk.

Αρχικά, περιγράφουμε εν συντομία μερικές από τις βασικές αρχές του Orff-Schulwerk. Έχοντας θέσει το θεωρητικό υπόβαθρο, το άρθρο παραθέτει πραγματικά παραδείγματα περιπτώσεων που έχουν σκοπό να δείξουν τις εφαρμογές της προσέγγισης και μερικές από τις προόδους της προοπτικής του Orff-Schulwerk σε ειδικά μουσικοπαιδαγωγικά περιβάλλοντα. Κλείνουμε με μια περίληψη, παρουσιάζοντας μερικές απόψεις σχετικά με τις δυνατότητες του Orff-Schulwerk στην παιδαγωγική αλληλεπίδραση με μαθητές με ΕΕΑ.

Λέξεις κλειδιά: Orff-Schulwerk· μουσική εκπαίδευση· ειδική μουσική παιδαγωγική· ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ)· μάθηση· παιδαγωγική ευαισθησία· παιδαγωγική αλληλεπίδραση· κατάρτιση εκπαιδευτικών μουσικής

Ο **Markku Kaikkonen** εργάζεται ως διευθυντής στο Ειδικό Κέντρο Μουσικής Resonaari. Έλαβε το MM (μουσικός παιδαγωγός και θεραπευτής) στο Sibelius Academy (Helsinki) και ολοκλήρωσε ανώτατες σπουδές στην παιδαγωγική χορού και μουσικής στο Orff Institute του Mozarteum University (Αυστρία). Είναι συν-συγγραφέας και επιμελητής δεκάδων βιβλίων και άρθρων μουσικής εκπαίδευσης. Έχει δημοσιεύσει περισσότερα από πενήντα τραγούδια για τη διδασκαλία οργάνων και για την πρόωμη μουσική εκπαίδευση. Ο Kaikkonen είναι επισκέπτης λέκτορας στα προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης στη Φινλανδία και στο εξωτερικό, και εκλεγμένος πρόεδρος στην Επιτροπή για τη Μουσική στην Ειδική Αγωγή, τη Μουσικοθεραπεία και τη Μουσική Ιατρική της International Society for Music Education.

Email: markku.kaikkonen@resonaari.fi

Η **Sanna Kivijärvi** είναι υποψήφια διδάκτωρ στο University of Helsinki. Έλαβε το μεταπτυχιακό της στην ειδική αγωγή (με κατάρτιση εκπαιδευτικού) από το University of Helsinki. Η Kivijärvi είναι ενεργό μέλος της διεπιστημονικής ερευνητικής ομάδας *Music for All*, η οποία επικεντρώνεται στις βάσεις, την πρακτική και τις εφαρμογές της ειδικής μουσικής παιδαγωγικής. Αυτή η ερευνητική ομάδα εδρεύει στο Resonaari, στα πανεπιστήμια του Helsinki και της Jyväskylä, στο Aalto University, στο Åbo Akademi (Φινλανδία) και στο University of Bern (Ελβετία). Τα ερευνητικά ενδιαφέροντα της Kivijärvi εστιάζουν στην ειδική μουσική παιδαγωγική και ιδιαίτερα στη συνολική κοινωνική ένταξη και στις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που προκαλούνται από αναπτυξιακές αναπηρίες.

Email: sanna.kivijarvi@helsinki.fi

Μουσικοθεραπεία στην Ειδική Αγωγή: Αξιολόγηση της Ποιότητας Σχέσης

Ασπασία Φραγκούλη

Για την ελληνική περίληψη, βλέπε τη σελίδα 138.

Music Therapy in Special Education: Assessment of the Quality of Relationship

Aspasia Fragkouli

For the English translation, see page 152.

Μαθητές με Ειδικές Ανάγκες στη Μουσική Τάξη του 21^{ου} Αιώνα: Πρακτικές και Αντιλήψεις των Εκπαιδευτικών Με και Χωρίς Κατάρτιση στην Προσέγγιση Orff

Lori Gooding, Michael Hudson & Olivia Yinger

Περίληψη: Οι μαθητές με ειδικές ανάγκες ενσωματώνονται όλο και περισσότερο στο μάθημα της μουσικής. Ωστόσο οι έρευνες δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί της μουσικής αισθάνονται μετέωροι και ανεπαρκώς προετοιμασμένοι να δουλέψουν με μαθητές με ειδικές ανάγκες. Η τρέχουσα μελέτη διερευνά την εμπειρία των εκπαιδευτικών μουσικής και τις αντιλήψεις τους σχετικά με τους μαθητές με ειδικές ανάγκες στην τάξη της μουσικής. Συνολικά 99 συμμετέχοντες πτυχιακού επιπέδου, άλλοι εγγεγραμμένοι σε μαθήματα Orff-Schulwerk και άλλοι όχι, απάντησαν σε 26 ερωτήσεις σχετικά με (α) τις εμπειρίες τους με ειδικούς μαθητές στην τάξη της μουσικής, (β) τις πρακτικές διδασκαλίας, και (γ) τις αντιλήψεις σχετικά με τους ειδικούς μαθητές στην τάξη της μουσικής. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο μόνος παράγοντας που επηρέασε σημαντικά τα συναισθήματά τους για την προετοιμασία διδασκαλίας ειδικών μαθητών στη μουσική τάξη ήταν ο αριθμός των εξειδικευμένων μουσικών μαθημάτων που έλαβαν σχετικά με τη διδασκαλία ειδικών μαθητών. Η μόνη δημογραφική μεταβλητή ικανή να προβλέψει τη χρήση πολυποικίλων δραστηριοτήτων από τους εκπαιδευτικούς στην τάξη ήταν το επίπεδο κατάρτισης στην προσέγγιση Orff. Αυτό δηλώνει αφενός ότι τα μαθήματα που αφορούν τη διδασκαλία μουσικής σε ειδικούς μαθητές μπορούν να τροφοδοτήσουν την προετοιμασία των εκπαιδευτικών, και αφετέρου ότι η πολυ-αισθητηριακή φύση της προσέγγισης Orff έχει πρακτικές εφαρμογές στη διδασκαλία μαθητών με ειδικές ανάγκες. Μελλοντικές μελέτες θα πρέπει να εξερευνήσουν άλλους παράγοντες που πιθανόν επηρεάζουν τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών και τις πρακτικές τους κατά την εργασία με μαθητές με ειδικές ανάγκες.

Λέξεις κλειδιά: ειδικοί μαθητές· Orff· μουσική· αντιλήψεις· κατάρτιση εκπαιδευτικών

Η **Lori Gooding**, PhD, MT-BC, απέκτησε το διδακτορικό της από το Florida State University και τον Ιούλιο του 2010 εντάχθηκε στο University of Kentucky ως Διευθύντρια Μουσικοθεραπείας. Εκεί ίδρυσε το πτυχιακό ακαδημαϊκό πρόγραμμα μουσικοθεραπείας, καθώς και το κλινικό πρόγραμμα μουσικοθεραπείας στο UK HealthCare. Συμμετέχει ενεργά στην έρευνα της μουσικοθεραπείας, και έχει λάβει επιχορηγήσεις από το National Institute on Aging (2011) και από το AARP (2012). Η Δρ Gooding υπηρετεί σήμερα ως εκλεγμένη πρόεδρος για τη νοτιοανατολική περιοχή του American Music Therapy Association και είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του *Journal of Music Therapy*.

Email: lori.gooding@uky.edu

Ο **Michael Hudson** είναι επίκουρος καθηγητής Μουσικής Παιδαγωγικής στη Σχολή Μουσικής του University of Kentucky. Πριν την απόκτηση του διδακτορικού του από το Florida State University, ο Δρ Hudson διηύθυνε μαθητικές μπάντες και ορχήστρες στο Brevard County Public School System στη Florida. Τα καθήκοντά του στο University of Kentucky περιλαμβάνουν τη διδασκαλία προπτυχιακών μαθημάτων σε ενόργανες μεθόδους, διεύθυνση ορχήστρας, τροποποίηση της συμπεριφοράς και εισαγωγή στη μουσική εκπαίδευση. Ο Δρ Hudson έχει παρουσιάσει τα ερευνητικά του ευρήματα σε περιφερειακά, εθνικά και διεθνή συνέδρια και υπηρετεί ως ερευνητικός συντονιστής του Kentucky Music Educators Association. Τα

ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την κοινωνιολογία στη μουσική εκπαίδευση, τη μουσική αντίληψη και τις δεξιότητες μουσική εκτέλεσης.

Email: Michael.hudson@uky.edu

Η **Olivia Swedberg Yinger** είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Μουσικοθεραπείας στο University of Kentucky. Στο παρελθόν η Δρ Yinger συντόνιζε το Tallahassee Memorial HealthCare/Florida State University Music Therapy και το πρόγραμμα Arts in Medicine, καθώς και το Εθνικό Ινστιτούτο για τη Βρεφική και Παιδιατρική Μουσικοθεραπεία. Η Δρ Yinger υπηρετεί σήμερα ως συνεργάτης του Εθνικού Ινστιτούτου για τη Βρεφική και Παιδιατρική Μουσικοθεραπεία, και παρουσιάζει και δημοσιεύει τη δουλειά της σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Τα κύρια ερευνητικά της ενδιαφέροντα κινούνται γύρω από τη διαδικαστική υποστήριξη μουσικοθεραπείας, τη νεογνική και παιδιατρική μουσικοθεραπεία και τη μουσικοθεραπεία για τα άτομα με νευρολογικές διαταραχές.

Email: Olivia.yinger@uky.edu

Παιδικά Παραμύθια στη Μουσική Τάξη Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Η Περιγραφή της Χρήσης τους από τους Εκπαιδευτικούς Orff-Schulwerk

Cynthia Colwell

Περίληψη: Ο σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να εξετάσει τη χρήση των παραμυθιών στο μάθημα μουσικής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση από δασκάλους μουσικής οι οποίοι είναι μέλη των παραρτημάτων του Αμερικανικού Συλλόγου Orff-Schulwerk. Η ερευνήτρια σκοπεύει να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν από αυτήν την έρευνα για να αναπτύξει συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής παιδικών βιβλίων που μπορούν να αξιοποιηθούν, τόσο στο μάθημα μουσικής του δημοτικού σχολείου, όσο και στους χώρους μουσικοθεραπείας για παιδιά οι οποίοι επικεντρώνονται είτε σε μουσικούς (εκπαιδευτικούς) είτε σε μη-μουσικούς (θεραπευτικούς) στόχους. Τα κριτήρια αυτά μπορούν στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν για την επιλογή βιβλίων για Orff-Schulwerk εντοχιστρώσεις οι οποίες μπορούν να συνθεθούν για την επίτευξη συγκεκριμένων μουσικών και μη μουσικών στόχων. Η έρευνα αποτελείται από επτά ενότητες: δήλωση πληροφοριών, δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων, εμπειρία στο Orff-Schulwerk, χρήση παιδικών παραμυθιών, γενικά κριτήρια για την επιλογή παραμυθιών, προσωπικά κριτήρια για την επιλογή παραμυθιών και παράθεση μουσικών και μη-μουσικών στόχων. Η ερευνήτρια ανέλυσε περιγραφικά τις απαντήσεις των 329 συμμετεχόντων. Οι απαντήσεις προσφέρουν ενδιαφέρουσες πληροφορίες σχετικά με το πώς τα παιδικά παραμύθια χρησιμοποιούνται στις τάξεις του δημοτικού σχολείου από δασκάλους που ακολουθούν τη μουσική προσέγγιση Orff-Schulwerk και σχετικά με τα κριτήρια που λαμβάνουν υπόψιν τους οι δάσκαλοι αυτοί, όταν επιλέγουν βιβλία που αφορούν την ένταξη στο μάθημα μουσικής.

Λέξεις κλειδιά: Orff· παιδικά παραμύθια

Η **Cynthia Colwell**, PhD, είναι Καθηγήτρια και Διευθύντρια Μουσικοθεραπείας στο University of Kansas των ΗΠΑ. Απέκτησε τα τρία επίπεδα πιστοποίησης Orff μέσω του Αμερικανικού Συλλόγου Orff-Schulwerk και είναι πιστοποιημένη μουσικοθεραπεύτρια. Τα κύρια ερευνητικά της ενδιαφέροντα είναι η μουσικοθεραπεία Orff, η ενσωμάτωση στη μουσική εκπαίδευση και οι στάσεις των εκπαιδευτικών και των μαθητών απέναντι στα παιδιά με ειδικές ανάγκες. Σήμερα είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής του *Journal of Research in Music Education*. Η Colwell έχει δημοσιεύσει ερευνητικές εργασίες στο *Journal of Music Therapy*, *Music Therapy Perspectives*, *Journal of Research in Music Education*, *Orff Echo* και στο *International Journal of Music Education*.

Email: ccolwell@ku.edu

Καθολικό Σχέδιο για τη Μάθηση: Η Ένταξη της Προσέγγισης Orff στη Διδασκαλία των Ειδικών Παιδαγωγών

Kimberly McCord

Περίληψη: Η μουσική και οι τέχνες αποτελούν ισχυρά εργαλεία για την προσέγγιση παιδιών με σοβαρές αναπηρίες. Τις περισσότερες φορές, οι επαγγελματίες που χρησιμοποιούν τη μουσική ως βασικό εργαλείο για να δουλέψουν με μαθητές με ειδικές ανάγκες είναι οι εκπαιδευτικοί μουσικής και οι μουσικοθεραπευτές. Οι ειδικοί παιδαγωγοί χρησιμοποιούν τη μουσική μερικές φορές, ως συμπληρωματικό μέσο για τη διδασκαλία τους, αν και εφόσον νιώθουν άνετοι να λειτουργήσουν οι ίδιοι ως πρότυπα για τους μαθητές τους. Αυτό το άρθρο περιγράφει δύο ειδικούς παιδαγωγούς που εργάζονται σε δημόσια σχολεία του Chicago στο Illinois, και αναλύει τη διαδικασία μέσα από την οποία διδάχτηκαν πώς να ενσωματώνουν τη μουσική στο διδακτικό τους πρόγραμμα – μια διαδικασία που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο ενός εξαμηνιαίου προγράμματος. Οι μαθητές που συμμετείχαν στο πρόγραμμα προέρχονταν από δύο σχολεία (ένα γυμνάσιο και ένα δημοτικό σχολείο που καλύπτει και τις πρώτες τάξεις του γυμνασίου), τα οποία βρίσκονται σε γειτονιές κατοίκων χαμηλού εισοδήματος. Οι δύο δάσκαλοι μυήθηκαν στην προσέγγιση Orff με τη χρήση έμμετρου λόγου και κρουστών ακαθόριστου τονικού ύψους. Η προσέγγιση Orff συνήθως βασίζεται στις αρχές του Καθολικού Σχεδίου για τη Μάθηση (ΚΣΜ, Universal Design for Learning). Το ΚΣΜ επικεντρώνεται στη χρήση ευέλικτων μέσων παρουσίασης, έκφρασης και συμμετοχής (Rose & Meyer 2006). Αυτό το άρθρο αναδεικνύει ορισμένα παραδείγματα του ΚΣΜ και παρουσιάζει το πώς, μέσα από αυτή τη διαδικασία, έμαθα να εφαρμόζω καλύτερα το ΚΣΜ με μαθητές που έχουν σοβαρές αναπηρίες. Τόσο η καθοδήγηση όσο και η συνεργασία με τους ειδικούς παιδαγωγούς είναι απαραίτητη για να μάθουν οι εκπαιδευτικοί μουσικής και οι μουσικοθεραπευτές πώς να οργανώνουν καλύτερα την αλληλουχία δραστηριοτήτων που απευθύνονται σε μαθητές με σοβαρή νοητική υστέρηση. Οι μαθητές με αυτισμό παρουσίασαν δυσκολίες διατήρησης της προσοχής κατά τη μάθηση, ενώ η έλλειψη λόγου που παρατηρήθηκε σε μερικούς μαθητές κατέστησε αδύνατο το τραγούδι ή την εκτέλεση ρυθμικών ασμάτων με τους κλασικούς τρόπους διδασκαλίας.

Λέξεις κλειδιά: Καθολικό Σχέδιο για τη Μάθηση (Universal Design for Learning)· Orff-Schulwerk· ειδικοί παιδαγωγοί

Η **Kimberly McCord** είναι Καθηγήτρια Μουσικής Παιδαγωγικής στο Illinois State University. Είναι η πρώην πρόεδρος της Επιτροπής της ISME για τη Μουσική στην Ειδική Αγωγή, τη Μουσικοθεραπεία και τη Μουσική Ιατρική, και η ιδρύτρια και πρώην πρόεδρος της National Association for Music Education Special Research Interest Group on Children with Exceptionalities. Ως εξειδικευμένη καλλιτέχνης, δίδαξε στο Henry Viscardi Σχολή για Μαθητές με Σωματικές Αναπηρίες 2006-2008. Είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου της International Society for Music Education. Η έρευνά της επικεντρώνεται στην υποστηρικτική μουσική τεχνολογία, τη συνεργασία μεταξύ μουσικών και ειδικών παιδαγωγών, και στην jazz και αυτοσχεδιαστική σκέψη των παιδιών.

Email: kamccor@ilstu.edu

A Carl Orff Music and Movement Education Programme for Hearing-Impaired Students

Maria Filianou & Evangelia Galanaki

Abstract: A Carl Orff (Orff-Schulwerk) music and movement education programme for hearing impaired students (i.e., deaf and hard-of-hearing students) is presented in this study. This programme is based on the idea that hearing loss should not exclude the developing individual from opportunities for engaging with music. The usefulness and originality of the programme lies on the fact that it is one of the first attempts in

Greece for music and movement education – as part of the school timetable – of deaf and hard of hearing students. Until recently, music education of hearing impaired persons was treated with caution and prejudices with regards to its necessity and effectiveness. In this article the theoretical principles underpinning the programme, the programme objectives and means, as well as its assessment procedures are discussed. The contribution of the Orff pedagogical approach in this programme is emphasised, as the programme's key pillars are consistent with the theoretical principles of the Orff philosophy, while the means, the pedagogical techniques and the orchestra instruments of this pedagogical approach were adopted in the implementation of the programme.

Key words: Orff-Schulwerk; hearing impaired children; hearing loss; music and movement programme

Filianou Maria works as a music teacher for children with learning disabilities and pervasive developmental disorders. She has a master's degree in special education. She has been working since 1984 with hearing impaired children. She holds a classical guitar degree and attended a two-year postgraduate course of Music and Movement Education C. Orff. She has a degree from the Faculty of Philosophy, Pedagogy and Psychology of the University of Athens and teaches on the three-year postgraduate course of Music and Movement Education C. Orff in Athens, Greece. She is Vice President of the Hellenic Association of Music and Movement Education C. Orff.

Email: mariafilianou@otenet.gr

Evangelia Galanaki is Associate Professor of Developmental Psychology in the Faculty of Primary Education, National and Kapodistrian University of Athens, Greece. She has a BA in Psychology, a MSc in School Psychology and a PhD in Developmental Psychology (scholarship from the State Scholarship Foundation). She is coordinator of the division of developmental psychology of the Hellenic Psychological Society. She is the author of three books: *Issues of Developmental Psychology*, *The Dead Mother: Searching for the Developmental Origins of Psychological Disorder*, and *Loneliness: A Developmental Perspective*. She has published numerous empirical and theoretical studies in Greek and international scientific journals.

Email: egalanaki@primedu.uoa.gr

Ο Ελληνικός Σύλλογος Μουσικοκινητικής Αγωγής Carl Orff (ΕΣΜΑ): Ιστορική Ανασκόπηση, Εξέλιξη και Προοπτικές

Ολυμπία Αγαλιανού & Κατερίνα Αλεξιάδη

Περίληψη: Αυτό το άρθρο παρουσιάζει την ιστορική αναδρομή του Ελληνικού Συλλόγου Μουσικοκινητικής Αγωγής Carl Orff (ΕΣΜΑ) από την ίδρυσή του μέχρι και σήμερα. Η Πολυξένη Ματέυ εισήγαγε την προσέγγιση Orff στην Ελλάδα κατά την τρίτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα και οι μαθητές της έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διάδοση της προσέγγισης Orff στην Ελλάδα. Μετά από μια σύντομη αναφορά στην ιστορία των δύο πρώτων δεκαετιών της επιτυχούς λειτουργίας του ΕΣΜΑ, το άρθρο εστιάζει στους σκοπούς και τις προοπτικές του συλλόγου κατά την τρίτη δεκαετία της λειτουργίας του. Ο ΕΣΜΑ συνεκτιμώντας την τρέχουσα κατάσταση της Ελλάδας και τις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στη σύνδεση των δράσεών του με πεδία όπως η ενταξιακή εκπαίδευση και η κοινωνική εργασία παρέχοντας επιστημονική υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς οι οποίοι εργάζονται σε αυτά τα πεδία.

Λέξεις κλειδιά: σχέσεις· αξίες· επαναπροσδιορισμός· σκοποί· ενταξιακή εκπαίδευση· Ελλάδα

Η **Ολυμπία Αγαλιανού** είναι Διδάκτωρ του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου και πτυχιούχος Τ.Ε.Φ.Α.Α. του ίδιου Πανεπιστημίου. Είναι πτυχιούχος Αρμονίας και απόφοιτος του διετούς προγράμματος Μουσικοκινητικής Αγωγής C. Orff (Σχολή Μωραΐτη). Είναι τελειόφοιτος χοροθεραπεύτρια (GADT) και έχει κάνει τριετή εκπαίδευση στο Συστημικό Σκέπτεσθαι

και Επιστημολογία (ΑΚΜΑ). Είναι μέλος της συγγραφικής ομάδας των βιβλίων Φυσικής Αγωγής (Α-Δ τάξεις του δημοτικού σχολείου). Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά. Υπηρετεί ως εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, είναι επιμορφώτρια σε προγράμματα δια βίου μάθησης εκπαιδευτικών και μέλος του διδακτικού προσωπικού στο τριετές πρόγραμμα σπουδών μουσικοκινητικής αγωγής C. Orff στη Σχολή Μωραΐτη.

Email: oagalianoou@yahoo.com

Η **Κατερίνα Αλεξιάδη** είναι απόφοιτος του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Πανεπιστημίου Κρήτης. Ολοκλήρωσε μεταπτυχιακές σπουδές στη Φιλοσοφία – Παιδαγωγική – Ψυχολογία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Σπούδασε Μουσικοκινητική Αγωγή C. Orff στη Σχολή Μωραΐτη. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού στις θεατρικές σπουδές- μουσικολογία από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Αθήνας. Έχει σπουδές στο κλασσικό τραγούδι, την αρμονία και τον κλασσικό και σύγχρονο χορό. Υπηρετεί ως φιλόλογος στο Μουσικό Πειραματικό Γυμνάσιο της Παλλήνης. Είναι μέλος της συντακτικής ομάδας του περιοδικού *Εκπαίδευση & Θέατρο*.

Email: katerina.alexidi@gmail.com